Európsky parlament
2019 – 2024

Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci

2022/2170(INI)

5. 5. 2023

NÁVRH SPRÁVY

o tvorbe pracovných miest: spravodlivá transformácia a spoločensky prospešné investovanie
(2022/2170(INI))

Výbor pre zamestnanosť a sociálne veci

Spravodajkyňa: Sara Matthieu

OBSAH

Strana

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU 3

DÔVODOVÁ SPRÁVA.....8

NÁVRH UZNESENIA EURÓPSKEHO PARLAMENTU

o tvorbe pracovných miest: spravodlivá transformácia a spoločensky prospešné investovanie
(2022/2170(INI))

Európsky parlament,

– so zreteľom na odporúčanie Rady zo 16. júna 2022 týkajúce sa zabezpečenia spravodlivého prechodu na klimatickú neutralitu[1],

– so zreteľom na dohodu prijatú 12. decembra 2015 na 21. konferencii zmluvných strán Rámcového dohovoru OSN o zmene klímy (COP) v Paríži (Parížska dohoda),

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 11. decembra 2019 o Európskej zelenej dohode [COM(2019)0640],

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 14. júla 2021 s názvom Fit for 55: plnenie cieľa EÚ v oblasti klímy do roku 2030 na ceste ku klimatickej neutralite [COM(2021)0550],

– so zreteľom na vyhlásenie zo 4. novembra 2021 s názvom Podpora podmienok pre spravodlivú medzinárodnú transformáciu prijaté na konferencii COP26 v Glasgowe,

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 23. februára 2022 o dôstojnej práci na celom svete v záujme globálnej spravodlivej transformácie a udržateľnej obnovy [COM(2022)0066],

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 4. marca 2021 s názvom Akčný plán na realizáciu Európskeho piliera sociálnych práv [COM(2021)0102],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/1056 z 24. júna 2021, ktorým sa zriaďuje Fond na spravodlivú transformáciu[2],

– so zreteľom na nariadenie Európskeho parlamentu a Rady (EÚ) 2021/241 z 12. februára 2021, ktorým sa zriaďuje Mechanizmus na podporu obnovy a odolnosti[3],

– so zreteľom na oznámenie Komisie zo 17. septembra s názvom Celoúnijné posúdenie národných energetických a klimatických plánov – Stimulácia zelenej transformácie a podpora hospodárskej obnovy vďaka integrovanému energetickému a klimatickému plánovaniu [COM(2020)0564]

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 1. júla 2020 s názvom Európsky program v oblasti zručností pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť [COM(2020)0274],

– so zreteľom na oznámenie Komisie z 5. mája 2021 s názvom Aktualizácia novej

[1] Ú. v. EÚ C 243, 27.6.2022, s. 35.
[2] Ú. v. EÚ L 231, 30.6.2021, s. 1.
[3] Ú. v. EÚ L 57, 18.2.2021, s. 17.

priemyselnej stratégie na rok 2020: budovanie silnejšieho jednotného trhu pre obnovu Európy [COM(2021) 0350],

– so zreteľom na odporúčanie Rady z 24. novembra 2020 týkajúce sa odborného vzdelávania a prípravy (OVP) pre udržateľnú konkurencieschopnosť, sociálnu spravodlivosť a odolnosť[4],

– so zreteľom na návrh nariadenia Európskeho parlamentu a Rady, ktorým sa zriaďuje rámec opatrení na posilnenie európskeho systému výroby emisne neutrálnymi technológiami (akt o emisne neutrálnom priemysle) – [COM(2023)0161],

– so zreteľom na článok 54 rokovacieho poriadku,

– so zreteľom na stanovisko Výboru pre regionálny rozvoj,

– so zreteľom na správu Výboru pre zamestnanosť a sociálne veci (A9–0000/2023),

A. keďže zelená transformácia výrazne rozšíri hospodárske činnosti súvisiace s energiou z obnoviteľných zdrojov, energetickou efektívnosťou a obehovým hospodárstvom a zároveň zmení iné hospodárske činnosti;

B. keďže spravodlivá transformácia by mala zahŕňať využitie príležitosti na vytváranie kvalitných pracovných miest, boj proti diskriminácii na pracovisku a zvyšovanie pracovných noriem;

C. keďže v odvetviach, v ktorých sa očakáva, že sa pri transformácii na uhlíkovo neutrálne hospodárstvo objavia pracovné príležitosti, naďalej dominujú muži;

D. keďže dosiahnutie uhlíkovej neutrality do roku 2050 si bude vyžadovať predvídanie zmien a vhodných rámcových podmienok na podporu prechodu zo zamestnania do zamestnania vrátane potrebnej kvalifikácie, rekvalifikácie a zvyšovania úrovne zručností súčasnej pracovnej sily;

E. keďže nedostatok investícií do opatrení v oblasti klímy do roku 2030 sa odhaduje na 520 miliárd EUR;

F. keďže účasť pracovníkov a odborových zväzov na riadení transformácie a predvídaní a sociálnom riadení zmien je predpokladom spravodlivej, inkluzívnej a úspešnej transformácie;

Ekologické hospodárstvo – príležitosti pre trh práce

1. Zdôrazňuje, že prechod na obnoviteľné a obehové spoločnosti a hospodárstva vytvára potenciál tvorby nových pracovných miest a transformáciu existujúcich pracovných miest na ekologické a udržateľné pracovné miesta prakticky vo všetkých odvetviach.

2. Konštatuje, že potenciál zamestnanosti zelenej transformácie súvisí aj s udržateľnými hospodárskymi činnosťami, ako je energetická obnova, oprava a ekologické poľnohospodárstvo, ktoré sú náročnejšie na pracovnú silu ako činnosti, ktoré

[4] Ú. v. EÚ C 417, 2.12.2020, s. 1.

nahrádzajú.

3. Konštatuje, že transformácia má významný potenciál vytvárať miestne pracovné miesta, ktoré nemožno presunúť do zahraničia, čo by prispelo k posilneniu európskej suverenity a odolnosti.

4. Vyzýva Komisiu, aby vypracovala koncepčné usmernenia o tom, čo predstavuje zelené pracovné miesto, a to na základe jeho potenciálu ekologizácie hospodárstva, jeho prínosu k zdraviu a blahobytu ľudí a dôstojnej práci;

Dôstojná práca pre spravodlivú transformáciu

5. Zdôrazňuje, že zelená transformácia trhu práce by mala ísť ruka v ruke s vzostupnou konvergenciou smerom k lepším pracovným podmienkam a príťažlivým kariérnym postupom.

6. Opakuje svoju výzvu, že financovanie EÚ vrátane štátnej pomoci by malo byť podmienené cieľmi verejnej politiky, najmä sociálnymi požiadavkami; zdôrazňuje, že verejné orgány by mali ísť príkladom a vo verejnom obstarávaní stanoviť sociálne kritériá; vyzýva na revíziu smernice o verejnom obstarávaní s cieľom zabezpečiť, aby podniky podporovali kolektívne vyjednávanie, pracovné miesta vysokej kvality, učňovskú prípravu vysokej kvality, odbornú prípravu a dôstojnú a jednotnú odmenu za prácu.

7. Pripomína, že stratégia EÚ v oblasti zdravia a bezpečnosti by mala zohľadňovať osobitné riziká v nových odvetviach a zahŕňať riziká vyplývajúce zo zmeny klímy a zhoršovania životného prostredia.

8. Zdôrazňuje význam zapojenia mladých ľudí do plánovania transformácie; vyzýva členské štáty, aby uľahčili prístup mladých ľudí ku kvalitným, plateným a inkluzívnym stážam a učňovskej príprave.

9. Zdôrazňuje, že rodová rovnosť by sa mala stať neoddeliteľnou súčasťou stratégií ekologického hospodárstva; vyzýva Komisiu a členské štáty, aby prijali všetky opatrenia na zabezpečenie toho, aby sa predchádzajúce rodové nerovnosti neprenášali do vznikajúceho ekologického hospodárstva;

Zručnosti pre spravodlivú transformáciu

10. Zdôrazňuje, že je potrebné ponúkať vzdelávanie a odbornú prípravu v oblastiach súvisiacich s potrebami zručností, ktoré sú identifikované na trhoch práce a v odvetviach orientovaných na budúcnosť, aby sa zabezpečila pripravenosť trhu práce na zelenú transformáciu.

11. Zdôrazňuje, že každý pracovník musí mať právo na vzdelávanie, odbornú prípravu zamestnancov a celoživotné vzdelávanie, čo by sa malo odrážať vo všetkých politikách EÚ a členských štátov v oblasti životného prostredia, ako aj v stratégiách podnikov na zmiernenie zmeny klímy a adaptáciu na ňu; zdôrazňuje skutočnosť, že právo na odbornú prípravu by malo zahŕňať platené študijné voľno.

12. Zdôrazňuje úlohu sociálneho dialógu, kolektívneho vyjednávania a sociálnych partnerov pri navrhovaní vnútroštátnych, odvetvových a podnikovo špecifických zručností pre kvalitné pracovné stratégie a odbornú prípravu.

13. Vyzýva členské štáty, aby do programov odbornej prípravy a vzdelávania začlenili udržateľný rozvoj a environmentálne kompetencie a zručnosti.

14. Zdôrazňuje, že odborná príprava by mala byť dostatočne kvalitná a viesť k získaniu kvalifikácie, ktorá sa potvrdí prostredníctvom transparentných a jasných systémov uznávania a certifikácie, ktoré umožnia porovnateľnosť.

Súdržnosť verejnej politiky s cieľom plne rozvinúť potenciál zelenej transformácie pre pracovné miesta

15. Zdôrazňuje, že úplné vykonávanie právnych predpisov v oblasti životného prostredia je nevyhnutné na úplné využitie potenciálu spojeného so zeleným hospodárstvom, a teda aj na tvorbu pracovných miest.

16. Vyzýva Komisiu, aby do všetkých právnych predpisov v oblasti životného prostredia zahrnula posúdenie sociálno-ekonomického vplyvu s prihliadnutím na pracovné miesta, zručnosti a pracovné podmienky.

17. Vyzýva na revíziu nariadenia o riadení energetickej únie s cieľom aktualizovať národné energetické a klimatické plány o ciele spravodlivej transformácie.

18. Zdôrazňuje význam členských štátov pri podpore odvetvového sociálneho dialógu a kolektívneho vyjednávania, najmä v novovznikajúcich ekologických odvetviach, ako aj pri zabezpečovaní začlenenia malých a stredných podnikov; zdôrazňuje, že smernica o minimálnej mzde je výbornou príležitosťou na posilnenie kolektívneho vyjednávania a prítomnosti odborových zväzov v rozvíjajúcich sa odvetviach.

19. Vyzýva na aktualizáciu smernice 2002/14/ES o informovaní a poradách so zamestnancami v EÚ s cieľom zahrnúť právo na informácie a konzultácie do plánov transformácie, ktoré vykonávajú spoločnosti v rámci svojich operácií a hodnotového reťazca.

20. Žiada, aby všetky podniky, ktorých sa zelená transformácia týka , prijali povinné plány spravodlivej transformácie prerokované s odbormi a zástupcami zamestnancov.

21. Vyjadruje poľutovanie nad tým, že návrh Komisie na preskúmanie správy hospodárskych záležitostí nevytvára dostatočný fiškálny priestor na to, aby členské štáty mohli realizovať ekologické a sociálne investície v potrebnom rozsahu.

22. Vyzýva na zásadný posun v EÚ od zdaňovania miezd k zdaňovaniu bohatstva s cieľom stimulovať vytváranie pracovných miest a znižovať nerovnosti.

23. Zdôrazňuje význam silných záchranných sietí ako doplnenia opatrení na tvorbu pracovných miest a zabezpečenie toho, aby sa na nikoho nezabudlo, vrátane primeranej podpory minimálneho príjmu, primeraných dávok v nezamestnanosti a minimálnych miezd.

Investovanie do tvorby udržateľných pracovných miest – úloha investícií

24. Uznáva význam investovania do poskytovania finančných prostriedkov organizáciám, ktoré riešia sociálne a environmentálne potreby, s výslovným očakávaním merateľnej sociálnej a environmentálnej návratnosti vrátane zamestnanosti a kvality pracovných miest.

25. Zdôrazňuje kľúčovú úlohu bankového sektora pri smerovaní financovania do udržateľných investícií a aktivácii transformácie na klimaticky neutrálne hospodárstvo.

26. Vyzýva na urýchlené vytvorenie Fondu európskej suverenity s novopridelenými finančnými prostriedkami EÚ na mobilizáciu rozsiahlych investícií do ekologických technológií.

27. Vyzýva na rozšírenie rozsahu a tematického rozsahu pôsobnosti Fondu na spravodlivú transformáciu.

28. Vyzýva Komisiu, aby pokračovala v monitorovaní a podpore investícií a výdavkov na tvorbu kvalitných pracovných miest v rámci nástroja NextGenerationEU, Mechanizmu na podporu obnovy a odolnosti a Európskeho sociálneho fondu plus a aby zabezpečila ďalšie úzke zapojenie Európskeho parlamentu .

°

° °

29. Poveruje svoju predsedníčku, aby postúpila toto uznesenie Rade a Komisii.

DÔVODOVÁ SPRÁVA

Dôsledky zmeny klímy sú vážne a potenciálne katastrofické. Zvrátenie tohto trendu má zásadný význam pre našu planétu, budúce generácie, ako aj pre ochranu pracovných miest a práv pracovníkov. Bude si vyžadovať stratégie zmierňovania a adaptácie vo všetkých odvetviach nášho hospodárstva. Dekarbonizácia hospodárskych odvetví prinesie príležitosť vytvárať nové pracovné miesta, najmä v odvetviach energetiky a obehového hospodárstva.

Roky zručností a navrhovaný akt o emisne neutrálnom priemysle kladú pomerne veľký dôraz na úlohu zručností pri transformácii. Zvyšovanie úrovne zručností, rekvalifikácia a celoživotné vzdelávanie sú kľúčovými prvkami na zabezpečenie spravodlivej a inkluzívnej transformácie. Spravodlivá transformácia sa však netýka len odbornej prípravy a zručností.

Zelená transformácia by mala byť príležitosťou pre pracujúcich na vytvorenie väčšieho počtu lepších pracovných miest so stabilným zamestnaním, spravodlivou mzdou a dôstojnými pracovnými podmienkami, pričom pracovníci a odborové zväzy by mali byť zapojení do každej fázy procesu. Pri transformácii na nulovú bilanciu by čisté zameranie na zručnosti a množstvo vytvorených pracovných miest neprinieslo spravodlivosť, ak by naďalej rástla chudoba a nerovnosť zamestnaných osôb, hospodárska neistota a neistá práca. Potrebná zmena by mala umožniť vzostupnú konvergenciu a neohroziť kvalitné pracovné miesta.

Zároveň by verejná podpora pre podniky mala byť vždy podmienená dodržiavaním práv pracovníkov. Vedenie zo strany EÚ a jej členských štátov môže mať silný účinok a zabezpečiť, aby spoločnosti, ktoré využívajú podporu EÚ, zlepšili svoje pracovné podmienky a investovali do udržateľných pracovných miest.

Je jasné, že verejný ani súkromný sektor nemôžu byť spokojné s rozmerom trhu práce v súvislosti s transformáciou. Spravodlivá transformácia znamená úspešné predvídanie zmien z hľadiska spoločnosti, regulácie a investícií. Systémom stimulov by sa mala podporovať tvorba kvalitných a udržateľných pracovných miest a prednosť by mala mať podpora investícií s pozitívnym environmentálnym a sociálnym vplyvom.